

Orzeczenie psychologiczne potwierdzające zdolność do posiadania broni w wybranych państwach

Badanie porównawcze nr 5.367
kwiecień 2016

autorzy: Jan Šeba, Eva Balounová

Spis treści

WSTĘP	4
REGULACJA PRAWNA UE	4
REGULACJA PRAWNA RCZ	5
PORÓWNANIE.....	7
PAŃSTWA SĄSIEDNIE	8
<i>Słowacja</i>	8
<i>Austria</i>	9
<i>Polska</i>	9
<i>Niemcy</i>	9
POZOSTAŁE KRAJE UE	10
<i>Belgia</i>	10
<i>Dania</i>	10
<i>Estonia</i>	10
<i>Finlandia</i>	11
<i>Francja</i>	12
<i>Chorwacja</i>	12
<i>Irlandia</i>	13
<i>Litwa</i>	13
<i>Łotwa</i>	13
<i>Węgry</i>	14
<i>Holandia</i>	14
<i>Portugalia</i>	15
<i>Rumunia</i>	15
<i>Grecja</i>	15
<i>Słowenia</i>	15
<i>Wielka Brytania</i>	15
<i>Hiszpania</i>	16
<i>Szwecja</i>	16
<i>IZRAEL (SPOZA UE)</i>	17
TABELA ZBIORCZA	18
PODSUMOWANIE	19
ŹRÓDŁA.....	20

Streszczenie

Praca porównuje wymogi dotyczące wykazania zdolności psychicznej wnioskodawców o pozwolenie na broń – na wstępie w zarysie opisuje regulację prawną Unii Europejskiej, a następnie zwięźle przedstawia stan w Republice Czeskiej. Główną część pracy stanowi porównanie regulacji prawnej w wybranych krajach europejskich i w Izraelu.

Wstęp

Niniejsza praca Instytutu Parlamentarnego porównuje wymogi w zakresie wykazania zdolności psychicznej wnioskodawców ubiegających się o pozwolenie na broń, w państwach UE i w Izraelu. Najpierw jest omówiona unijna regulacja prawna, z uwzględnieniem dyskusji na temat jej przyszłej postaci. Praca analizuje przede wszystkim trzy aspekty regulacji prawnej: 1. czy istnieje obowiązek poddania się badaniu psychologicznemu w celu wydania pozwolenia na posiadanie broni, 2. czy istnieje potrzeba poddania się ponownie takiemu badaniu w celu odnowienia pozwolenia i 3. czy jest regulowany obowiązek lekarza dotyczący ostrzeżenia właściwego organu w przypadku uzasadnionych wątpliwości co do zdrowia psychicznego posiadacza broni.

Praca przedstawia znacznie różniącą się regulację prawną w poszczególnych państwach i określony trend, dotyczący rozważań *de lege ferenda* (o przyszłej regulacji). Informacje te są zebrane w podsumowaniu.

Regulacja prawna UE

Na poziomie prawa Unii Europejskiej nabywanie broni jest regulowane za pomocą **dyrektywy Rady z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (91/477/EWG), w obowiązującym brzmieniu**. Konkretnie w artykule 5 zostało uregulowane, że państwa członkowskie zezwolą na nabywanie i posiadanie broni tylko osobom, które mają do tego właściwy powód i które, cyt.:

1. *Osiągnęły wiek 18 lat, z wyjątkiem nabywania inaczej niż w drodze kupna i posiadania broni palnej do celów łowieckich oraz broni myśliwskiej lub do strzelectwa sportowego pod warunkiem, że w tym przypadku osoba poniżej 18 lat ma pozwolenie rodziców lub jest pod nadzorem osoby dorosłej posiadającej ważną licencję na posiadanie broni palnej lub licencję myśliwską albo uprawiającej strzelectwo w ramach licencjonowanego czy w inny sposób zatwierdzonego ośrodka treningowego;*

2. *Nie stanowi zagrożenia dla siebie, porządku publicznego ani bezpieczeństwa publicznego.* Skazanie za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy uważa się za przesłankę, że takie niebezpieczeństwo istnieje.

Państwa członkowskie mogą odebrać pozwolenie na posiadanie broni palnej, jeśli przestanie być spełniony któryś z warunków, na podstawie których zostało udzielone. Jednocześnie państwa członkowskie mogą osobom z miejscem zamieszkania za granicą zakazać posiadania broni nabytej w innym państwie członkowskim tylko wtedy, gdy zakazują nabycia takiej samej broni na swoim terytorium. Dyrektywa daje jednak państwom członkowskim możliwość przyjęcia w swoich przepisach prawnych surowszych reguł niż te, ustanowione w niniejszej dyrektywie.¹

Komisja Europejska przedłożyła obecnie nowelizację niniejszej dyrektywy (*KOM (2015) 750 w ostatecznym brzmieniu*), która ma zmienić wyżej cytowane postanowienia artykułu 5 w tym sensie, że w nowej wersji państwa członkowskie będą mieć obowiązek określenia standardowych badania lekarskich do celów wydania lub odnowienia pozwolenia (którego ważność będzie w nowej wersji wynosiła maks. 5 lat), zgodnie z wyżej

wymienionymi warunkami. W związku z propozycją Komisji została również opublikowana ocena REFIT dyrektywy Rady 91/477/WE z dnia 18 czerwca 1991 r. w brzmieniu dyrektywy 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (KOM (2015) 751²).

Nie wiadomo, czy proponowana dyrektywa w wyżej cytowanym brzmieniu zostanie uchwalona, ze strony parlamentów narodowych państw członkowskich (konkretnie Szwecji) zostało w stosunku do niej wniesione uzasadnione stanowisko wskazujące na niezgodność z zasadą subsydiarności – krytyka tego, że projekt nadmiernie ogranicza legalne posiadanie broni zamiast kierować wysiłki przeciwko nielegalnemu obrotowi bronią, napłynęła z większej liczby parlamentów narodowych. Komitet ds. europejskich Izby Poselskiej Parlamentu RCz w swojej uchwale nr 208 z dnia 2 grudnia 2015 r. wystąpił do przewodniczącego Izby Poselskiej o włączenie projektu dyrektywy do porządku obrad najbliższego posiedzenia Parlamentu, projekt został rozesłany jako druk 668-E³. Przygotowywana nowelizacja dyrektywy, które uściśla zasady legalnego posiadania broni, wywołała określone obawy również w części opinii publicznej i teraz możemy być świadkami rosnącego trendu nabywania broni do ochrony osobistej.⁴

Regulacja prawna RCz

W czeskim porządku prawnym kwestia nabywania broni jest regulowana w rozdziale trzecim ustawy nr 119/2002 Sb., o broni palnej i amunicji (ustawa o broni), w obowiązującym brzmieniu.

Na wstępie należy odnotować, że ustawa o broni, zgodnie z prawodawstwem unijnym, dzieli broń i amunicję na pięć kategorii, dla których ustala odrębne warunki⁵. Postanowienie §8 ustawy o obroni stanowi, że *„nabywać na własność, z wyjątkiem dziedziczenia (§66), posiadać lub nosić broń lub amunicję może tylko ten, kto jest posiadaczem pozwolenia na broń lub koncesji na obrót bronią, o ile niniejsza ustawa nie stanowi inaczej”*.

Do nabywania na własność i posiadania broni lub amunicji do tej broni uprawnia osobę fizyczną pozwolenie na broń. Warunki jego wydania reguluje ustawa w §17 i kolejnych. Pozwolenie na broń wydaje właściwy organ policji na podstawie wniosku, którego obowiązkowym załącznikiem jest opinia o braku przeciwwskazań zdrowotnych (zdolności zdrowotnej) do posiadania lub noszenia broni i amunicji. Właściwy organ policji wydaje pozwolenie na broń osobie fizycznej, która ma miejsce pobytu na terytorium RCz, osiągnęła wymagany wiek, jest zdolna do czynności prawnych, nie ma przeciwwskazań zdrowotnych, ma odpowiednie kwalifikacje, jest niekarana i godna zaufania. Granica wiekowa do wydania pozwolenia na broń waha się w zależności od grupy broni od 15 do 21 lat. Opinię o braku przeciwwskazań zdrowotnych (zdolności zdrowotnej) wydaje lekarz orzecznik na podstawie wyniku badań lekarskich, ewentualnie badania psychologicznego i innych potrzebnych badań. Badanie psychologiczne nie jest zatem obowiązkowe z ustawy. Tylko w przypadku wątpliwości co do stanu psychicznego wnioskodawcy lekarz rejonowy może skierować pacjenta na badanie psychologiczne, ewentualnie psychiatryczne. Badanie przeprowadza się zawsze wtedy, gdy wnioskodawca znajduje się pod opieką innego lekarza lub psychologa klinicznego z powodu choroby, która ogranicza zdolność do prowadzenia pojazdów silnikowych.

Przepisem wykonawczym do tej części ustawy jest rozporządzenie Ministerstwa Zdrowia nr 493/2002 Sb., o ocenie zdolności psychofizycznej do wydania lub ważności pozwolenia na broń oraz o zakresie pierwszej pomocy medycznej prowadzącego strzelnicę, w obowiązującym brzmieniu. Zgodnie z niniejszym rozporządzeniem zdolność psychofizyczną (zdrowotną) można oceniać podczas wstępnych, okresowych lub nadzwyczajnych badań lekarskich. Do przeprowadzenia badania lekarskiego w przypadku uzasadnionego podejrzenia może posiadacza pozwolenia na broń wezwać także właściwa jednostka policji. Orzeczenie wydaje

się na podstawie wniosku osoby o wydanie pozwolenia na broń, wniosku o rozszerzenie grup już wydanego pozwolenia, w przypadku posiadacza pozwolenia na broń kategorii D i F⁶ na podstawie jego wniosku tak, aby został zbadany do 1 miesiąca od upłynięcia 5 lat od wydania pozwolenia na broń oraz na podstawie zmiany stanu zdrowia posiadacza pozwolenia na broń, u którego orzekający lekarz stwierdzi zmianę stanu zdrowia lub powziął uzasadnione podejrzenie, że posiadacz pozwolenia cierpi na choroby, wadę lub stan, które wykluczają lub ograniczają posiadanie czy noszenie broni. Rozporządzenie stanowi, że za osobę kwalifikującą się pod względem stanu zdrowia nie można uznać i wydać pozytywnej opinii, jeśli wnioskodawca albo cierpi na choroby, które wykluczają zdolność psychofizyczną⁷, albo nie ma zdolności zdrowotnej na podstawie ewentualnych specjalistycznych badań. Ponadto zgodnie z ustawą o broni za godną zaufania nie uważa się osoby, która w sposób udokumentowany nadużywa napojów alkoholowych lub zażywa substancje uzależniające.

Standardowy okres ważności pozwolenia na broń wynosi 10 lat, przy czym na podstawie opinii o zdolności zdrowotnej można wydać także pozwolenie z krótszym okresem ważności. Przy wydaniu nowego pozwolenia konieczne jest ponowne odbycie potrzebnych badań.

Do Izby Poselskiej Parlamentu Republiki Czeskiej został złożony projekt rządowej ustawy, który zmienia ustawę nr 119/2002 Sb., o broni palnej i amunicji (ustawa o broni), w brzmieniu późniejszych przepisów, a także inne powiązane ustawy (druk sejmowy numer 677). Projekt dotyczy postanowień implementacyjnych, w żaden sposób nie obniża poziomu aktualnej transpozycji. Określenie wymogów dotyczących zdolności zdrowotnej nastąpi w przepisie wykonawczym. Projekt rządowy ponadto, zgodnie z proponowaną regulacją prawną UE, skraca okres ważności pozwolenia na broń do 5 lat. Uzasadnienie, opierające się na Analizie pięciu aspektów wynikających z wydarzeń w Uherskim Brodzie, omówionej przez Radę Bezpieczeństwa Państwa, jako główne problemy dotyczące zdolności posiadacza pozwolenia na broń wskazuje następujące:

1. Niedostateczna wiedza lekarzy o tym, czy pacjent jest posiadaczem pozwolenia na broń
2. Niewystarczająca współpraca Policji RCz z gminami w ramach oceny warunków do wydania pozwolenia na broń
3. Ograniczona dostępność danych do oceny nienaganności wnioskodawcy o wydanie pozwolenia na broń
4. Niemożliwość odebrania broni w mieszkaniu
5. Niemożność wstępnego zabezpieczenia pozwolenia na broń i broni w przypadku podejrzenia zmiany stanu zdrowia

Lekarze w nowej wersji w przypadkach, gdy w ramach świadczenia usług zdrowotnych stwierdzą lub nabiorą uzasadnionego podejrzenia, że pacjent cierpi na chorobę, wadę lub stan, który wyklucza lub ogranicza zdolność zdrowotną, powinni mieć możliwość sprawdzenia w Centralnym Rejestrze Broni, czy taka osoba jest posiadaczem pozwolenia na broń. W ten sposób zostałby uzupełniony istniejący już obowiązek lekarza w zakresie informowania o takich faktach orzekającego lekarza, jeśli jest mu znany.

W odniesieniu do realizowanych obszarowo lub okresowo testów psychologicznych w uzasadnieniu zajęto sceptyczne stanowisko. Powodem jest fakt, że taki system obciążałby zarówno wszystkich posiadaczy pozwolenia na broń, jak i pracowników organów administracyjnych policji i naturalnie także psychiatrów i psychologów klinicznych. Rutynowa działalność mogłaby raczej wyprzeć celową prewencję w przypadkach, gdy właściwy organ administracji lub lekarz nabiorą realnego podejrzenia, że dana osoba z jakiegokolwiek powodu w całej rozciągłości nie spełnia już warunków wydania pozwolenia na broń.⁸

Porównanie

Standardy orzekania zdolności psychologicznej do posiadania broni i amunicji są w zagranicznym prawodawstwie określone bardzo odmiennie. Niektóre państwa obligatoryjnie wymagają orzeczenia psychologicznego przy wydawaniu pozwolenia na broń, inne tylko w określonych okolicznościach, ewentualnie w ogóle nie regulują tej problematyki (zob. tabela).

Obowiązująca obecnie dyrektywa Rady w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (91/477/EWG, w obowiązującym brzmieniu) określa tylko minimalne wymogi bezpieczeństwa w zakresie posiadania i obrotu bronią.⁹ Ogólnie decydujące kryteria do udzielenia pozwolenia na broń to wiek, „dobry powód” do posiadania broni („good reason”, np. samoobrona, sport, łowiectwo, kolekcjonerstwo itd.) oraz gwarancja, że posiadacz pozwolenia na broń nie stanowi zagrożenia dla siebie, porządku publicznego ani bezpieczeństwa publicznego. Ostatnie kryterium jest związane z oceną zdolności do czynności prawnych, kwalifikacji specjalistycznych i niekaralności posiadacza pozwolenia na broń.

Oprócz tego, już 23 państwa członkowskie Unii Europejskiej (BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SK)¹⁰ w celu udzielenia pozwolenia na broń wymagają przedłożenia aktualnej opinii dotyczącej zdolności zdrowotnej (stanu psychofizycznego).

W 20 państwach członkowskich (BG, DE, DK, EE, EL, ES, FR, HR, HU, IE, LT, LV, MT, NL, PL, RO, SE, SI, SK, UK) posiadacz broni ma jednocześnie obowiązek zagwarantowania jej bezpiecznego przechowywania.

W określonych mutacjach wymagane jest spełnienie takich kryteriów, jak „uczciwość” (*integrity*), „solidność” (*reliability*, SK) i „wiarygodność” (*trustworthiness*, SI).

Większość państw członkowskich ogranicza także okres ważności pozwolenia na broń. Granica wiekowa do wydania pozwolenia na broń waha się w zależności od kategorii broni od 15 do 21 lat.

Państwa sąsiednie

Słowacja

Słowacka ustawa o broni¹¹ jako jeden z obowiązkowych załączników wniosku o wydanie pozwolenia na broń wymienia też orzeczenie lekarskie o zdolności zdrowotnej oraz opinię psychologiczną o zdolności do posiadania lub noszenia broni i amunicji (§17 (2) lit. b ustawy). Słowacki ustawodawca definiuje zdolność psychologiczną w §20 jako zdolność posiadania lub noszenia broni i amunicji bez zmniejszenia, zaburzenia lub ograniczenia zdolności psychicznych. Orzeczenie o zdolności psychologicznej wydaje psycholog kliniczny. W przypadku, gdy lekarz lub psycholog poweźmie uzasadnione podejrzenie, że posiadacz pozwolenia na broń cierpi na chorobę, wadę lub stan, które wykluczałyby lub ograniczały posiadanie broni, pouczy go o tym fakcie i jednocześnie bezzwłocznie poinformuje psychologa, który przeprowadził badanie posiadacza pozwolenia oraz najpóźniej do pięciu dni roboczych zawiadomi o tym fakcie organ policji, który wydał pozwolenie. Taki posiadacz pozwolenia na broń ma obowiązek w terminie wyznaczonym przez lekarza (ewent. psychologa) stawić się na badanie. W przypadku niestawienia się na badanie psycholog ma obowiązek poinformować o tym fakcie organ policji (niestawienie się można usprawiedliwić tylko „ważnymi powodami”). Sposób postępowania przy ocenie zdolności psychicznej reguluje bardzo szczegółowo rozporządzenie Ministerstwa Zdrowia¹².

Jednostka policji wydaje pozwolenie na broń z ważnością na 10 lat. Do postępowania w sprawie wydania pozwolenia na broń stosuje się odpowiednie postanowienia o wydaniu pozwolenia na broń (§§16-20 ustawy

o broni), z tym, że nie wymaga się ponownego wykazania kwalifikacji fachowych i zdolności psychicznej, o ile ustawa nie stanowi inaczej. Organ policji ocenia tylko zdolność zdrowotną, niekaralność i solidność wnioskodawcy oraz uzasadnienie potrzeby w dalszym ciągu posiadania lub noszenia broni. Wyjątkiem jest postępowanie o wydanie nowego pozwolenia na broń posiadaczowi grupy A lub C (noszenie broni i amunicji do ochrony osoby i mienia oraz posiadanie broni i amunicji do wykonywania pracy zawodowej), gdy organ policji ocenia także zdolność psychiczną posiadacza.

W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do zdolności zdrowotnej i psychicznej posiadacza pozwolenia na broń organ policji, który wydał pozwolenie na broń, ma prawo zażądać od posiadacza pozwolenia przedłożenia w określonym terminie nowego orzeczenia lekarskiego lub psychologicznego. Jeśli tak nie uczyni, uznaje się, że utracił zdolność zdrowotną lub psychiczną.

Wnioskodawca, który w czasie złożenia wniosku jest funkcjonariuszem sił zbrojnych Republiki Słowackiej, przedkłada pisemne potwierdzenie przełożonego, który poświadczają niekaralność i solidność wnioskodawcy, tak samo zdolność zdrowotną i psychiczną do posługiwania się bronią służbową.

W przypadku zmiany, której następstwem jest zmiana zdolności psychicznej posiadacza pozwolenia na broń, przełożony ma obowiązek bezzwłocznie poinformować o takim fakcie organ policji, który wydał pozwolenie (§17 (4) ustawy).

Austria

Do wydania pozwolenia na broń do potrzeb własnych - do ochrony życia, zdrowia i mienia - w zasadzie wymagana jest opinia psychologiczna. Do odnowienia licencji nie jest już potrzebne powtarzanie opinii, chyba że posiadacz licencji wykazuje oznaki choroby psychicznej. Nie jest uregulowany obowiązek informowania właściwych organów, jeśli zostaną rozpoznane objawy psychologiczne, które mogłyby prowadzić do niezdolności do posiadania broni.

Polska

W Polsce problematyka dostępu do broni jest regulowana ustawą z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji. Zgodnie z § 9 ust. 1 broń i amunicja mogą być posiadane na podstawie pozwolenia, które wydaje lokalna policja. Niniejsze pozwolenie może być wydane w szczególności do celów ochrony osobistej, bezpieczeństwa i ochrony mienia, do celów łowieckich, do celów sportowych itp. Pozwolenie nie może być udzielone osobom w wieku poniżej 21 lat (z niektórymi wyjątkami), osobom cierpiącym na chorobę psychiczną lub o znacznie ograniczonej sprawności psychofizycznej, osobom z objawami zaburzeń funkcjonowania psychologicznego, osobom uzależnionym od alkoholu lub substancji psychoaktywnych, osobom bez miejsca stałego pobytu w Polsce oraz osobom, które stanowią zagrożenie dla siebie, porządku czy bezpieczeństwa publicznego. Osoba, która wnioskuje o wydanie pozwolenia na broń musi przedłożyć orzeczenie lekarskie i orzeczenie psychologiczne do posługiwania się bronią, które potwierdzają, że dana osoba nie należy do wymienionych wyżej grup osób, a zatem może posiadać broń. Niniejsze orzeczenie musi być wydane przez upoważnionego lekarza lub psychologa i nie może być starsze niż 3 miesiące w momencie składania wniosku do organu policji.

Osoba posiadająca pozwolenie na broń do celów ochrony osobistej, bezpieczeństwa i ochrony mienia, musi co 5 lat przedłożyć właściwemu organowi policji nowe orzeczenie lekarskie i orzeczenie psychologiczne, że może posługiwać się bronią. Jeśli zostanie stwierdzone, że osoba nie powinna posiadać broni palnej, upoważniony lekarz lub psycholog zawiadomi o takim fakcie właściwy organ policji (istnieje odrębna regulacja dla osób posiadających broń w ramach wykonywania pracy zawodowej w formie ewentualnej ochrony fizycznej).

W przypadku okoliczności dostatecznie uzasadniających podejrzenie, że osoba posiadająca pozwolenie na broń nie spełnia wymogów zdrowotnych do uzyskania tego pozwolenia, właściwy organ policji może zobowiązać taką osobę do natychmiastowego poddania się badaniu lekarskiemu lub psychologicznemu, jak również do przedłożenia orzeczeń.

W takim przypadku lekarz lub psycholog natychmiast zawiadomi organ wydający pozwolenie na broń o tym, że zostało wydane negatywne orzeczenie (ewent. nie wydano potrzebnego orzeczenia). Niniejsze orzeczenia mogą być wydawane tylko przez upoważnione osoby (lekarzy i psychologów), wpisane na listę upoważnionych lekarzy i psychologów. Listy te są prowadzone przez miejscową policję. Na listę mogą być wpisani tylko lekarze z co najmniej 5-letnią odpowiednią praktyką, dodatkowymi kwalifikacjami, wymaganymi ze względu na prowadzenie badań lekarskich osób, które wnioskuje o pozwolenie na broń. Wymogi dotyczące psychologów również są uregulowane ustawowo.

Niemcy

Niemiecki prawodawca reguluje warunki udzielania pozwolenia na broń w rozdziale pierwszym ustawy o broni¹³ (dalej tylko WaafG). Jednym z kryteriów udzielania pozwoleń na broń, bez względu na konkretny typ pozwolenia lub zamierzony powód używania broni, są kwalifikacje osobiste wnioskodawcy (§6 WaafG, personliche Eignung, personal aptitude), do których należy (1) zdolność do czynności prawnych, (2) orzeczenie, czy wnioskodawca nie jest uzależniony od alkoholu lub substancji psychoaktywnych albo nie jest psychicznie chory lub niedorozwinięty i (3) czy wnioskodawca jest w stanie, ze względu na swoją sytuację osobistą, bezpiecznie i prawidłowo posługiwać się bronią. Potwierdzenie kwalifikacji osobistych wnioskodawcy przeprowadzają właściwe urzędy we współpracy z miejscową policją. Uwzględnia się także ewentualny wpis wnioskodawcy do Rejestru Karnego.

W zasadzie badanie psychologiczne lub psychiatryczne wnioskodawcy nie jest obowiązkowe. Tylko w przypadku uzasadnionych wątpliwości co do kwalifikacji osobistych wnioskodawcy, właściwe urzędy mogą wymagać orzeczenia psychologicznego w zakresie posługiwania się bronią, przy czym koszty wydania orzeczenia ponosi sam wnioskodawca. Właściwe urzędy przeprowadzają kontrolę niekaralności i kwalifikacji osobistych posiadaczy broni regularnie, co najmniej raz na 3 lata.

Obowiązkowe poddanie się badaniu psychologicznemu (także na własny koszt) dotyczy tylko osób w wieku poniżej 25 lat przy pierwszym złożeniu wniosku o udzielenie pozwolenia na nabycie lub posiadanie broni. Określone wyjątki dotyczą wnioskodawców o pozwolenie na broń do celów łowieckich, sportowych i służbowych.

Dostęp do Narodowego Rejestru Broni (Nationales Waffenregister¹⁴) mają tylko właściwe urzędy oraz policja federalna i krajowa. Lekarze rejonowi, psycholodzy i psychiatrzy nie mają zatem dostępu do Rejestru. Podobnie nie mają ogólnego obowiązku zawiadamiania właściwych urzędów o zmianie kwalifikacji osobistych posiadaczy broni, przeciwnie, muszą zachować tajemnicę lekarską. Naruszenie tajemnicy lekarskiej jest uważane za przestępstwo¹⁵. Wyjątek od tajemnicy lekarskiej stanowi (1) przypadek nagły, gdy lekarz powźmie podejrzenie, że osoba mogłaby być niebezpieczna dla swojego otoczenia, (2) sytuacja, gdy lekarz uprzedzi o poważnym przestępstwie, np. morderstwie.¹⁶

Pozostałe kraje UE

Belgia

W Belgii wnioskodawca o pozwolenie na broń musi przedłożyć orzeczenie lekarskie, że nie stanowi zagrożenia dla siebie ani dla innych (ewent. bezpiecznie może posiadać broń). Chodzi o orzeczenie o zdolności psychofizycznej, jakiego nie można wydać osobie, której uzależnienie od alkoholu, depresja lub skłonność do agresji są lekarzowi znane. Orzeczenie jest wydawane przez lekarza rejonowego (rodzinnego). W zasadzie badanie psychologiczne lub psychiatryczne przez specjalistę nie jest wymagane. Ustawa belgijska nie stanowi, aby lekarze mogli mieć wgląd do centralnego rejestru broni.

Dania

Nie ma obowiązku wcześniejszych badań psychologicznych w celu uzyskania pozwolenia na posiadanie broni. Pozwolenie można otrzymać od miejscowej policji.

Estonia

W Estonii problematyka jest regulowana w ustawie o broni RT I 2001, 65, 377¹⁷ z 13.06.2001 r. Każdy wnioskodawca o wydanie pozwolenia na broń ma obowiązek, bez względu na powód posiadania broni, przedłożyć orzeczenie o swojej zdolności psychofizycznej, wydane najwcześniej 3 miesiące przed złożeniem wniosku. Orzeczenie wydaje lekarz rejonowy, ewentualnie we współpracy z lekarzem specjalistą. Postępowanie przy badaniach lekarskich, wykaz chorób i wad wykluczających wydanie pozwolenia na broń (m.in. np. schizofrenia; stany schizotypowe i halucynacje; zaburzenia neurotyczne, stresowe i somatoformiczne; upośledzenie umysłowe; perwazywne zaburzenia rozwojowe i inne zaburzenia osobowości) oraz wymogi dotyczące orzeczenia lekarskiego są szczegółowo uregulowane w przepisach wykonawczych rządu nr 179 z 1.04.2015 r.

Pozwolenia na broń nie wydaje się osobom cierpiącym na zaburzenia psychiczne lub behawioralne spowodowane stosowaniem substancji uzależniających i psychotropowych lub na jakąkolwiek inną chorobę psychiczną. Z tego powodu na podstawie decyzji lekarza rejonowego do procesu badania wnioskodawców są włączani także specjaliści, czyli psychiatry.

Właściwy organ policji lub straży granicznej cofnie pozwolenie na broń w przypadku, gdy posiadacz broni przy manipulacji bronią spowoduje śmierć człowieka, uszczerbek na zdrowiu lub wyrządzi szkody materialne, do czasu aż dana osoba ponownie podda się badaniu lekarskiemu.

Orzeczenie o zdolności psychofizycznej jest wydawane na pięć lat, od jego ważności jest uzależniona ważność pozwolenia na broń. Lekarze rejonowi, psychiatry i psycholodzy nie mają dostępu do rejestru pozwoleń na broń. W przypadku wątpliwości co do zdrowia psychicznego posiadacza pozwolenia na broń nie mają obowiązku zawiadomiania właściwych organów. W przypadku zmiany stanu zdrowia (psychicznego) posiadacza pozwolenia na broń, zdiagnozowanej przez psychologa lub psychiatrę, taka informacja prawdopodobnie nawet nie trafi do właściwych organów lub orzekającego lekarza. Estońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa obecny stan prawny za niezadowalający i od końca ubiegłego roku przygotowuje nowelizację ustawy w zakresie tej problematyki. Celem powinno być osiągnięcie tego, aby na podstawie takiego stwierdzenia istotne informacje były przekazywane właściwemu organowi policji, a ważność orzeczenia zdrowotnego (a tym samym także pozwolenia na broń) była zawieszona. Wiążący projekt ustawy nie został dotychczas przedłożony Parlamentowi.

Finlandia

Warunki zdrowotne do uzyskania wszystkich typów pozwolenia na posiadanie broni (w zależności od kategorii broni i powodu jej posiadania) są takie same. Pozwolenie wydaje i odbiera organ policji w miejscu zamieszkania wnioskodawcy. Pozwolenie może być udzielone osobie, która skończyła 18 lat i na podstawie swojego stanu zdrowia i zachowania jest uważana za zdolną do posiadania broni. Konieczny jest test kwalifikacyjny lub orzeczenie lekarskie. Ponadto wnioskodawcy mają obowiązek odbycia rozmowy z policją. Jeśli na podstawie testu lub z innych powodów zostanie stwierdzone, że wnioskodawca wydaje się niezdolny do uzyskania pozwolenia na posiadanie broni, organ policji ma prawo zażądać badania lekarskiego, które zawiera wszystkie potrzebne informacje medyczne dotyczące wnioskodawcy. Pozwolenie na posiadanie broni jest udzielane na czas nieokreślony, jeśli ze szczególnego powodu nie jest udzielane na czas ograniczony. Nie ma żadnych regularnych badań. Wynik testu kwalifikacji jest ważny przez 3 lata. Po tych 3 latach do uzyskania nowego pozwolenia na nabycie nowej broni konieczny jest nowy test. Pozwolenie może jednak być odebrane, jeśli posiadacz broni z powodu stanu zdrowia lub swojego sposobu życia lub zachowania zagraża swojemu bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych osób. Lekarze mają obowiązek zawiadomić policję, jeśli w czasie testu kwalifikacji stwierdzą, że osoba może być niebezpieczna dla swojego otoczenia. To samo dotyczy osób, które miały próby samobójcze i w czasie leczenia zostały uznane za niezdolne do posiadania broni. Ponadto, lekarze i inny fachowy personel mają prawo zawiadomić (z odpowiednim uzasadnieniem) organ policji, jeśli stwierdzą istnienie uzasadnionych powodów, że przedmiotowa osoba nie jest zdolna do posiadania broni.

Francja

We Francji broń nie jest klasyfikowana według jej celu, ale na podstawie typu, przede wszystkim według stopnia jej niebezpieczeństwa.¹⁸ Broń kategorii A jest przeznaczona wyłącznie do celów policji i jednostek uzbrojonych. Do uzyskania pozwolenia na posiadanie broni kategorii B jest między innymi wymagane badanie lekarskie – 1. badanie lekarskie nie starsze niż 3 miesiące, wykazujące zdrowie psychiczne i fizyczne wnioskodawcy oraz jego zdolność do posiadania broni 2. orzeczenie lekarskie, nie starsze niż 1 miesiąc, o ile wnioskodawca poddał się lub przechodzi leczenie w klinice psychiatrycznej czy podobnie. W przypadku broni grupy C wymogi w zakresie zdrowia psychicznego są łagodniejsze, ewent. wystarczy badanie lekarskie lub pozwolenie na polowania we Francji lub za granicą ważne na dany rok albo licencja na strzelectwo sportowe. Jednak osób, które leczyły się w klinice psychiatrycznej, dotyczą surowsze wymogi – należy przedłożyć orzeczenie lekarskie od psychiatry nie starsze niż 1 miesiąc. Surowsze wymogi dla tych osób obowiązują też w przypadku kategorii D, gdzie poza tym wystarczy licencja na polowanie lub licencja na strzelectwo sportowe, a zatem w zwykłych okolicznościach nie jest potrzebne zaświadczenie lekarskie. Tylko broń kategorii B wymaga odnowienia licencji co 5 lat, przy czym należy spełnić te same warunki jak przy udzielaniu pierwotnej licencji.

Również we Francji lekarze są związani tajemnicą lekarską, od tego według francuskiego prawa są następujące wyjątki: lekarz musi zgłaszać określone zdarzenia (urodzenie, śmierć), a ponadto lekarz może zgłosić określone sytuacje – do których należy także prawo wskazania właściwym organom osoby, która jest posiadaczem broni (lub wyrazi zamiar nabycia broni) i która stanowi zagrożenie dla siebie lub dla innych. Lekarz powinien orzec, czy taka osoba jest rzeczywiście „zdolna” do jakiegoś działania. W tym celu jest bezpośrednio określony wyjątek od przestępstwa naruszenia tajemnicy lekarskiej ściganego w kodeksie karnym.

Chorwacja

Ustawa o broni określa obowiązkowe badanie stanu zdrowia osób, które chcą uzyskać pozwolenie na posiadanie broni, nie rozróżniając, czy chodzi o cele łowieckie, sportowe lub ochrony życia, zdrowia i mienia.

Orzeczenie lekarskie jest wymagane także w przypadku osób, które wnioskuje o pozwolenie na kolekcjonowanie broni albo wnoszą o pozwolenie na takie czynności, jak produkcja, transport, naprawa itp. broni. Badania lekarskie są regulowane w rozporządzeniu o badaniach stanu zdrowia w celu określenia kwalifikacji psychofizycznych do posiadania i noszenia broni. Niniejsze badania, oprócz innych wymogów, obejmują badanie psychiatryczne (anamneza i stan psychiczny) i psychologiczne, w ramach których może być przeprowadzony test na obecność narkotyków. Pierwsza kontrola stanu zdrowia obejmuje także identyfikację i ocenę cech osobowościowych ze szczególnym uwzględnieniem stabilności emocjonalnej i ogólnej umiejętności przystosowania. Następne badania lekarskie składają się z rozmowy psychologicznej, o ile w związku z analizą psychologiczną nie zostanie zaproponowane badanie przez specjalistę. Orzeczenie o zdolności psychofizycznej wydaje się maksymalnie na okres 5 lat. Przy spełnieniu określonych warunków (jednym z nich jest ponowne poddanie się badaniu lekarskiemu) ważność pozwolenia może być przedłużona o 5 lat.

Ustawa o broni zakłada, że policja będzie informować wybranych lekarzy rejonowych (orzeczenie lekarskie i badanie zawsze obejmuje także wstępną opinię wybranego lekarza rejonowego) o osobach posiadających pozwolenie na broń. Jednocześnie jakkolwiek inny lekarz (ale też wybrany lekarz rejonowy), który zaobserwuje zmiany stanu zdrowia lub zachowania posiadacza broni, mające wpływ na zdolność psychofizyczną danej osoby do posiadania broni, powinien bezzwłocznie zgłosić takie informacje policji. Jeśli tak nie uczyni, będzie to miało konsekwencje – ponieważ chodzi o wykroczenie. Sposób i proces takiego zgłaszania, są określone w rozporządzeniu. Lekarz wysyła taką informację za pośrednictwem centralnego informatycznego systemu służby zdrowia, a jeśli nie ma takiej możliwości, musi bezzwłocznie poinformować telefonicznie policję i nie później niż po trzech dniach przesać tę informację policji także elektronicznie. Policja ma obowiązek zachować milczenie o informacjach z centralnego informatycznego systemu służby zdrowia zgodnie z prawem regulującym poufność i ochronę danych osobowych.

Irlandia

Organ policji (Gárda Síochána) nie wyda wnioskodawcy pozwolenia na broń w przypadku, gdy jest psychicznie chory lub wykazuje oznaki dziwnego zachowania (intemperate habits)¹⁹. Wnioskodawca nie ma jednak obowiązku przedłożenia zaświadczenia o zdolności psychofizycznej, musi tylko we wniosku podać dane kontaktowe swojego lekarza rejonowego i odpowiedzieć na kilka pytań, dotyczących swojego stanu zdrowia.²⁰ W przypadku uzasadnionej wątpliwości organ policji może się skontaktować z lekarzem rejonowym posiadacza broni.²¹ Pozwolenie na broń jest wydawane na 3 lata.

Litwa

Podstawowy przepis prawny, który reguluje obrót bronią na Litwie, to ustawa o kontroli broni i amunicji. Ustawa ta określa ramy prawne obrotu bronią i wyznacza prawa i obowiązki osób, których działalność dotyczy broni i amunicji. Zasady dotyczące obrotu i kontroli broni i amunicji posiadanych przez cywilów regulują obrót, kontrolę i wydawanie pozwoleń na broń. Artykuł 13 tych zasad stanowi, że osoba, która chce uzyskać pozwolenie na broń, musi przedłożyć zaświadczenie z badania lekarskiego, potwierdzające, że nie ma żadnej choroby psychicznej ani zaburzenia, ani żadnej innej wady psychologicznej czy zdrowotnej, która czyniłaby tę osobę niezdolną do uzyskania tego pozwolenia na broń. Wykaz takich chorób, zaburzeń i niepełnosprawności przygotowuje Ministerstwo Zdrowia. Ponadto Ministerstwo Zdrowia wydało Opis procedur dotyczących badań lekarskich osób fizycznych ubiegających się o pozwolenie na nabywanie broni, zawierający szczegółowy opis badania i zaświadczenia lekarskiego. Zasady stanowią, że wnioskodawca musi złożyć tzw. oświadczenie

przed wizytą u psychiatry. W oświadczeniu musi odpowiedzieć na 17 pytań, dotyczących stanu zdrowia, prób samobójczych i innych, wraz z podaniem informacji o członkach rodziny. Jeśli psychiatra stwierdzi jakąkolwiek chorobę lub inne zagrożenie, musi przeprowadzić dokładniejszą ocenę. Po badaniu psychiatra przedstawi wniosek, czy dana osoba kwalifikuje się do uzyskania broni palnej. Ważność pozwolenia na broń wynosi 5 lat, a w celu odnowienia potrzebne jest nowe zaświadczenie lekarskie.

Łotwa

Na Łotwie problematyka jest regulowana w ustawie o posiadaniu broni. Przeprowadzane jest badanie zdrowotne w celu stwierdzenia zdolności zdrowotnej osoby fizycznej do posiadania broni lub do pracy z bronią oraz w celu stwierdzenia, czy u osoby nie zdiagnozowano zaburzeń psychiatrycznych, uzależnienia od alkoholu, substancji odurzających, psychotropowych lub toksycznych, czy nie przejawia zaburzeń zachowania lub innych szczególnych cech, z powodu których nie byłaby zdolna do używania broni palnej. Badanie początkowe przeprowadza się w przypadku a) osób fizycznych, które chcą uzyskać pozwolenie na nabycie, posiadanie lub noszenie broni, kolekcjonowanie broni albo zaświadczenie o wykonywaniu zawodu instruktora strzelectwa, b) przedstawicieli osoby prawnej, która chciałaby uzyskać pozwolenie na posiadanie broni lub kolekcjonowanie broni, a także pracowników z dostępem do broni, amunicji i in., c) handlowców itp. W odniesieniu do osób w kategorii a) są wymagane regularne badania zdrowotne w zakresie 1-5 lat. Lekarz lub organ policji mają prawo wysłać osobę na badanie lekarskie, jeśli mają uzasadnione podejrzenie, że ta osoba ma dolegliwości zdrowotne niedające się pogodzić z posiadaniem broni lub pracą z bronią. Nie istnieje jednak obowiązek lekarza w zakresie zgłaszania organom swoich wątpliwości co do zdrowia psychicznego osoby, jeśli takie zrodzą się w czasie innego badania. Problematyka jest bardziej szczegółowo uregulowana w rozporządzeniu rządu.

Węgry

Na Węgrzech problematyka jest regulowana w ustawie o broni i amunicji oraz rozporządzeniu Ministerstwa Zdrowia o zdolności zdrowotnej i kontroli osób posiadających pozwolenie na broń. Na Węgrzech występuje obowiązek badania lekarskiego i psychologicznego na potrzeby wniosku o wydanie pozwolenia na broń (występuje też obowiązek regularnych badań). Do celów tych regularnych badań osoby dzieli się na dwie kategorie:

1. osoby posiadające broń z powodów zawodowych
2. osoby posiadające broń z powodów łowieckich, sportowych lub ochrony życia.

Osoby z grupy nr 1 w wieku do lat 40 muszą poddać się badaniu lekarskiemu i psychiatrycznemu co 5 lat, między 40 a 60 lat co dwa lata badaniu lekarskiemu i co 4 lata badaniu psychiatrycznemu. Osoby w wieku powyżej 60 lat muszą poddać się badaniu lekarskiemu co roku i co dwa lata badaniu psychiatrycznemu.

Osoby z grupy nr 2 w wieku do 40 lat muszą poddać się badaniu lekarskiemu co 10 lat, między 40 a 60 lat co 5 lat, między 60 a 70 lat co 3 lata i w wieku powyżej 70 lat co dwa lata. Rozporządzenie określa dokładny wykaz chorób psychicznych, które są nierozłącznie związane z posiadaniem broni.

Holandia

Zgodnie z obowiązującą w Holandii ustawą o broni i amunicji pozwolenie na broń nie zostanie wydane w przypadku, gdy istnieje powód do obaw, że wnioskodawca nie jest osobą wiarygodną w odniesieniu do posiadania broni. Ważność pozwolenia zostanie zawieszona lub uchylona w przypadku, gdy pojawią się wątpliwości, że posiadacz pozwolenia nie jest osobą wiarygodną w odniesieniu do posiadania broni. W ustawie określono, że minister może bardziej szczegółowo sformułować zasady dotyczące zdolności

psychofizycznych do posiadania broni. Istnieje również rozporządzenie ministerstwa o broni i amunicji, w którym jest powiedziane, że wnioskodawca o pozwolenie na broń nie może być osobą umieszczoną w klinice psychiatrycznej itp. obecnie jest przygotowywana nowelizacja ustawy o broni, która dotyczyłaby uszczegółowienia warunków i większej kontroli posiadania broni – i miałyby obejmować także obowiązkowe badanie wnioskodawcy o pozwolenia na broń palną. Przedmiotem rozważań dotyczących nowelizacji ustawy jest również obowiązek lekarzy w zakresie zgłaszania określonych wątpliwości. Pracownicy służby zdrowia i opieki społecznej są w pierwszej kolejności odpowiedzialni za opiekę nad pacjentami. Ich relacja z wnioskodawcami o pozwolenie na broń jest oparta na wzajemnym zaufaniu. Jeśli chodzi o posiadanie broni, nie mają roli procesowej. Są związani tajemnicą lekarską. Mogą ingerować w przypadku, gdy występuje krytyczne zagrożenie lub bezpośrednio niebezpieczeństwo, ale nie jest to ich obowiązkiem. Zawodową organizacją lekarzy opowiada się przeciwko obowiązkowi informowania właściwych organów we wszystkich przypadkach, ponieważ w jej opinii mogłoby dojść do utraty zaufania pacjentów, pacjenci woleliby raczej nie iść do lekarza itp.

Portugalia

Zgodnie z ustawą nr 50/2013 z 24 lipca 2013 roku, która reguluje używanie broni, kluczowym wymogiem dotyczącym uzyskania pozwolenia na broń, jest badanie lekarskie, obejmujące także cechy psychologiczne i stan psychiczny wnioskodawcy. Wnioskodawca powinien być zdolny do posiadania broni i nie zagrażać integralności fizycznej swojej ani innych osób. Ustawa określa także obowiązek odnowienia pozwolenia na posiadanie i używanie broni co 5 lat, nie są też wydawane żadne pozwolenia na czas nieokreślony. Wnioskodawca jest w takim przypadku zobowiązany do poddania się ponownie badaniu lekarskiemu, obejmującemu aspekt psychologiczny, podobnie jak przy uzyskaniu pozwolenia.

Rumunia

Podstawowym przepisem, regulującym problematykę udzielania pozwolenia na broń w Rumunii, jest ustawa nr 295/2004 o broni i amunicji. Jednym z warunków uzyskania pozwolenia na broń jest obowiązkowe poddanie się wnioskodawcy badaniu psychologicznemu i lekarskiemu. W przypadku, gdy właściwy organ policji nabierze uzasadnionych podejrzeń, że posiadacz pozwolenia na broń wykazuje zachowanie niedające się pogodzić z posiadaniem lub używaniem broni, ma prawo wezwać go do ponownego poddania się badaniu. Na podobnych warunkach ponownego badania posiadacza broni może zażądać także jakikolwiek lekarz rejonowy lub psycholog. Konsekwencją niepoddania się badaniu psychologicznemu lub lekarskiemu do 30 dni od wezwania właściwego organu policji (ewent. lekarza lub psychologa) jest odebranie pozwolenia na broń. Zaświadczenie o zdolności psychicznej jest ważne 5 lat, potem trzeba ponownie poddać się badaniu.

Grecja

Warunki nabywania i posiadania broni są regulowane w artykule 10 ustawy nr 2168/1993. Należy do nich zaświadczenie od lekarza neurologa-psychiatry, który potwierdza dobry stan psychiczny wnioskodawcy. Dotyczy to również przedstawicieli (reprezentantów i menadżerów) spółek, które są zainteresowane wydaniem pozwolenia na broń. Niniejsze zaświadczenie wydaje lekarz osobie wnioskującej w zaklejonej kopercie, organ policji, który jest odpowiedzialny za wydanie pozwolenia na broń, kontroluje, czy koperta jest zaklejona (zapieczętowana), a jeśli koperta była otwierana, nie przyjmuje zaświadczenia. Do odnowienia pozwolenia na broń potrzebne jest spełnienie takich samych warunków, tzn. przedłożenie takich samych dokumentów jak przy jego uzyskiwaniu. Ważność pozwolenia na broń wynosi 3 lata. Lekarze ogólnie nie są zobowiązani do kontrolowania stanu psychicznego osób posiadających pozwolenie na broń.

Słowenia

Warunki do udzielania pozwolenia na broń osobom fizycznym są określone w ustawie o broni. Niniejsza ustawa stanowi, że jednym z tych warunków jest, aby dana osoba poddała się badaniu lekarskiemu. Minister zdrowia i minister spraw wewnętrznych wydają szczegółowe zasady w zakresie wymogów zdrowotnych dotyczących osób posiadających broń oraz warunków dotyczących placówek służby zdrowia i prywatnych psychologów, jeśli chodzi o przeprowadzanie tych badań. Zasady stanowią, że badanie lekarskie obejmuje w tym przypadku np. badanie wszystkich narządów i układów narządów ze szczególnym uwzględnieniem zbadania stanu psychicznego, stanu ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego oraz narządów zmysłów. Zaświadczenie lekarskie jest ważne przez rok. W każdym przypadku odrębnie podejmowana jest decyzja o tym, czy zdrowie psychiczne danego wnioskodawcy badać co roku czy nie. Obowiązek lekarzy w zakresie zawiadamiania właściwych organów przy zaobserwowaniu objawów nie jest nałożony.

Wielka Brytania

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało instrukcję dla policji, dotyczącą wydawania i odnawiania pozwoleń na broń w grudniu 2015 roku. Instrukcja ta jest stosowana w Anglii, Walii i Szkocji. Według instrukcji, nie ma żadnych wymogów w zakresie orzeczeń psychiatrycznych, które miałyby być przeprowadzane, gdy podejmowana jest decyzja o udzieleniu/odnowieniu pozwolenia: przeprowadzanie badań psychiatrycznych wnioskodawców o broń nie jest praktykowane. Jednak organ policji powinien zwracać uwagę na przypadki, w odniesieniu do których informacja lekarza rejonowego wskazuje, że wnioskodawca przejawiał lub przejawia symptomy poważnej depresji, ma skłonności samobójcze albo w długich lub krótkich okresach wykazuje znamiona niestabilności emocjonalnej lub nieprzewidywalnego zachowania. Organy policji powinny też zachować czujność w przypadku takich objawów występujących u aktualnych posiadaczy pozwolenia. Instrukcja zawiera część dotyczącą informacji medycznych i pozwolenia na broń palną, wskazującą rolę lekarza rejonowego. Przy wniosku o pozwolenie wnioskodawca wyraża zgodę na to, że organ policji ma dostęp do tego lekarza rejonowego wnioskodawcy i do historii choroby wnioskodawcy w celu stwierdzenia, czy posiadanie broni przez tę osobę jest bezpieczne (a zatem nie do wszystkich informacji bez spełnienia dodatkowych warunków). Lekarz musi być zarejestrowany w Wielkiej Brytanii. Lekarz rejonowy nie ma obowiązku monitorowania pacjentów, którzy mają pozwolenie na broń, chociaż ma obowiązek ujawnić informacje, jeśli przypuszczają, że pacjent może stanowić ryzyko śmierci lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w odniesieniu do siebie lub kogoś innego. Lekarze nie są jednak tymi, którzy przedstawiliby opinie, czy wnioskodawca ma prawo dostać pozwolenie na broń czy nie, w tej sprawie decyduje organ policji na podstawie doświadczenia i wiedzy (w bardziej skomplikowanych przypadkach z pomocą ich lekarza specjalisty). Organ policji może także w przypadku wątpliwości dokonać wglądu do informacji medycznych o posiadaczu pozwolenia na broń. Lekarz może się kontaktować z policją w celu przekazania informacji o możliwych obawach dotyczących osób, które posiadają/wnioskują o pozwolenie na posiadanie broni palnej. W Wielkiej Brytanii zaniechano rozważań w sprawie wprowadzenia obowiązkowych testów psychiatrycznych.²²

Hiszpania

W Hiszpanii przy występowaniu o pozwolenie na posiadanie broni każda osoba musi wykazać, że ma adekwatne zdolności psychiczne i fizyczne oraz znajomość bezpiecznego posługiwania się bronią, jej utrzymania i używania. Z przepisu wykonawczego wynika, że testy zdolności psychofizycznej są przeprowadzane w ośrodkach medycznych zgodnie ze szczegółowymi instrukcjami określonymi właśnie w przepisie wykonawczym. Testy są przeprowadzane przez grupę lekarzy, którzy podpisują się pod informacją i na tej podstawie kierownictwo ośrodka medycznego wydaje orzeczenie o nie/zdolności.²³ Do wniosku o

pozwolenie na posiadanie broni dana osoba musi między innymi przedłożyć organowi policji wypis z rejestru karnego, zaświadczenie o nienagannym zachowaniu oraz informację o cechach psychologicznych wnioskodawcy. Test w zakresie tych cech jest przeprowadzany we wskazanych placówkach służby zdrowia, których lekarze wysyłają orzeczenie do organów policji.²⁴

Szwecja

Szwedzka ustawa o broni stanowi określone wymogi dotyczące wydawania pozwolenia na broń palną, ale nie ma w niej określonych żadnych wymogów dotyczących psychologicznych czy lekarskich badań wnioskodawców lub posiadaczy. Jednak zgodnie z ustawą, lekarz ma obowiązek zgłosić właściwemu organowi, jeśli w czasie obserwacji zauważy, że pacjent może być uznany za niezdolnego do posiadania broni. Tej zasady nie zastosuje się jednak, jeśli jest oczywiste, że pacjent nie jest posiadaczem takiej licencji. Zgodnie z rozporządzeniem o broni Narodowa Rada ds. Zdrowia i Opieki Społecznej wydała bardziej szczegółowe zasady i instrukcje, dotyczące tego obowiązku zgłoszeniowego lekarzy:

- Podkreśla się, że działanie to jest podejmowane w celu ochrony pacjenta i społeczeństwa i w celu wyeliminowania zagrożenia
- Lekarz nie wie, czy pacjent jest posiadaczem broni ani nie jest organem decydującym, zawiadamia jedynie o swoim podejrzeniu i dopiero organ policji stwierdza, czy osoba jest posiadaczem broni i ewentualnie podejmuje działania
- Są uregulowane procedury w przypadku, gdy niezdolność wydaje się tymczasowa
- Każdy świadczeniodawca opieki (placówka służby zdrowia) jest odpowiedzialny za określenie procedury takiego zgłaszania
- Uznaje się, że do takiej niezdolności może prowadzić więcej faktów, są wymienione przykłady

Lekarz, który zauważy, że pacjent nie jest zdolny do posiadania broni, niezwłocznie poinformuje o tym organ policji.²⁵ Według danych z 2012 roku, lekarze zgłosili 1040 pacjentów z podejrzeniem niezdolności posiadania broni. Z tego 70% osób nie miało pozwolenia na posiadanie broni.

Izrael (państwo spoza UE)

Izrael prowadzi restrykcyjną politykę w zakresie wydawania i odnawiania licencji na broń palną i stara się ograniczać jej stosowanie. Zgodnie z ustawą o broni (5709-1949) wydanie licencji lub pozwolenia na broń palną jest oparte na kryteriach dotyczących spełnienia wymogu w zakresie wykazania „przyczyny, która prawdopodobnie uzasadnia wydanie jednostce pozwolenia na broń palną”. Takimi przyczynami są choćby miejsce zamieszkania lub zawód, wykonywany w miejscu, które zostało zatwierdzone jako miejsce posiadania broni. Przypadek z 1992 roku, gdy w klinice psychiatrycznej strzały oddał pacjent, który jako ochrona miał pozwolenie na noszenie broni, zabijając przy tym czterech pracowników, pokazał, że konieczne jest przeanalizowanie ówczesnych kryteriów wydawania pozwoleń na broń palną - powołano komitet, który przyjął zalecenia, stanowiące podstawę nowych zasad przyjętych w 1995 roku. Zgodnie z tymi kryteriami, oprócz kryteriów określonych w ustawie, wydawanie pozwoleń jest ograniczone tylko do osób, które mieszkają lub pracują w niebezpiecznych lokalizacjach geograficznych, osób, które są zatrudnione w pracy, wymagającej specjalnej ochrony bezpieczeństwa i grup osób, biorących udział w ochronie bezpieczeństwa publicznego. Wnioskodawcy o pozwolenie, tak samo jak o odnowienie licencji (co 3 lata – na podstawie zaleceń komitetu zostało obniżone z 5 lat), muszą odbyć kompletne szkolenie i przedłożyć zaświadczenie o stanie zdrowia, poświadczone przez lekarza rodzinnego, że są zdolni do posiadania broni. Od lutego 2015 pracownicy ochrony i osoby posiadające broń, pracujące w służbach, muszą w celu wydania pozwolenia lub jego odnowienia poddać się testowi zdolności psychicznej u psychologa.

Ustawa wymaga, aby każdy psycholog, psychiatra, pracownik socjalny itp. przekazał informację do

Ministerstwa Zdrowia, jeśli pacjent pod ich opieką wykazuje oznaki, że stanowi zagrożenie dla siebie lub ludności, gdyby miał/jeśli ma dostęp do broni. Zakwalifikowanie osoby do tej grupy może prowadzić nie tylko do niewydania licencji na posiadanie broni, ale także na odebranie już wydanej licencji. Informacje są wysyłane także policji, służbie więziennej itp., które regularnie informują o swoich pracownikach. Wnioski o pozwolenie na broń, w tym informacje o zdolności pracowników agencji bezpieczeństwa, muszą być przekazane także Ministerstwu Zdrowia, które informowałoby je o jakichkolwiek wpisach dotyczących wnioskodawców.²⁶

Tabela zbiorcza - podsumowanie

Państwa UE + Izrael	Czy występuje obowiązek badań psychologicznych/orzeczenia psychologicznego w celu wydania pozwolenia na posiadanie broni?	Czy badania psychologiczne są wymagane także do odnowienia pozwolenia? Co ile lat?	Czy jest regulowany obowiązek, ewent. prawo lekarza dotyczący uprzedzenia właściwego organu w przypadku objawów, wątpliwości itp.?
Belgia	NIE	NIE	NIE
Bułgaria			
Republika Czeska	NIE	NIE	Poinformować orzekającego lekarza, jeśli jest znany (ale w rzeczywistości nie musi wiedzieć, że pacjent jest posiadaczem pozwolenia na broń)
Dania	NIE	NIE	Nie wiadomo
Estonia	NIE	NIE	Nie jest uregulowane, jest przygotowywana nowelizacja
Finlandia	Test, ewent. badanie	TAK, co 3 lata	TAK
Francja	We wszystkich przypadkach w odniesieniu do osób o określonej przeszłości, poza tym w odniesieniu do określonej broni		Jest uregulowane - do tych celów jest ustanowiony wyjątek od tajemnicy lekarskiej
Chorwacja	TAK	TAK, co 5 lat	TAK, uregulowane bardzo szczegółowo, obowiązek poinformowania policji
Irlandia	NIE	NIE	Regulacja nie jest znana
Włochy			
Cypr			
Litwa	TAK	TAK, po pięciu latach	
Łotwa	Badanie lekarskie	TAK, co 1-5 lat	Nie ma obowiązku
Luksemburg			
Węgry	TAK		
Malta			
Niemcy	NIE	NIE, tylko kontrola niekaralności i osobistych	NIE (tylko wtedy, gdyby dowiedział się o planowaniu poważnych przestępstw).

		kwalfikacji maks. co 3 lata	
Holandia	NIE (rozważania de lege ferenda)	NIE	Nie ma obowiązku, toczy się dyskusja
Polska	TAK	TAK, co 5 lat	Jest uregulowane, lekarz lub psycholog informuje organ policji
Portugalia	Obejmuje aspekt psychologiczny, ale nie jest powiedziane, czy przeprowadza psycholog czy psychiatra	Co 5 lat	
Austria	W zasadzie w przypadku broni do celów osobistych	NIE	Nie jest uregulowane
Rumunia	TAK	TAK, co 5 lat	Uregulowane, lekarz lub psycholog wzywa posiadacza pozwolenia na broń do poddania się badaniu.
Grecja	TAK	TAK, co 3 lata	Nie ma obowiązku
Słowacja	TAK	W zasadzie NIE, tylko do noszenia broni i amunicji oraz do posiadania broni i amunicji przy wykonywaniu pracy zawodowej	Uregulowane, lekarz informuje orzekającego lekarza lub psychologa
Słowenia	TAK	W każdym przypadku odrębnie	Obowiązek nie jest uregulowany
Wielka Brytania	NIE	NIE	Jest uregulowane, że lekarz informuje w przypadku wątpliwości
Hiszpania	TAK		
Szwecja	NIE	NIE	TAK – szczegółowo uregulowane, lekarz nie ma informacji o tym, czy dana osoba jest posiadaczem broni, ale i tak musi zgłaszać
Izrael	TAK – w szczególności pracownicy agencji bezp.i.	TAK, co 3 lata	TAK, informuje o wszystkich „niebezpiecznych osobach”

Podsumowanie

Praca przedstawia regulację prawną na poziomie UE i w poszczególnych państwach, z omówieniem na pierwszym miejscu krajów sąsiadujących z RCz. Dla przejrzystości została też opracowana tabela, w której zestawiono najważniejsze dane (trzeba zwrócić uwagę, że w tym celu została też uproszczona).

Okazuje się, że dokonanie oceny surowości regulacji prawnej jest skomplikowane. Są bowiem przypadki, gdy np. do uzyskania pozwolenia na posiadanie broni są ustanowione wysokie wymagania w zakresie psychologicznych i psychiatrycznych badań wnioskodawcy, ale jednocześnie w tym samym kraju w żaden sposób nie uregulowano obowiązku lekarzy w zakresie zgłaszania właściwym organom, jeśli powezmą podejrzenie co do zdolności danej osoby do posiadania broni. Jak już wspomniano, regulacja prawna jest skomplikowana i często nie do końca określona, prawdopodobnie w niektórych przypadkach dopiero z praktyki można wywnioskować, na ile w niektórych krajach prowadzone są badania psychologiczne lub psychiatryczne (to także przypadek Republiki Czeskiej), dlatego trudno w odniesieniu do tych krajów określić, czy regulacja prawna jest surowsza czy nie (całkiem podobna regulacja dotycząca wymogów w zakresie badania lekarskiego w celu uzyskania pozwolenia jest np. w Estonii, Portugalii).

Jak już wspomniano, orzeczenie o zdolności psychofizycznej jest wymagane w 23 państwach członkowskich UE, a także w Izraelu. W niektórych krajach można zaobserwować określone modyfikacje: np. Niemcy wymagają obowiązkowego badania psychologicznego dla osób w wieku poniżej 25 lat, Francja wymaga obowiązkowego badania osób o określonej zdrowotnej przeszłości. Na zakończenie podsumujemy zatem, że krajami z ostrzejszą regulacją prawną, jeśli chodzi o psychologiczne lub psychiatryczne badanie wnioskodawcy o pozwolenie na posiadanie broni, są Słowacja, Polska, Chorwacja. Obowiązek lub chociaż możliwość dana lekarzom w zakresie informowania właściwych organów w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia co do zmniejszonej zdolności osoby do noszenia broni jest uregulowany w większej liczbie państwa (np. Finlandia, Francja, Chorwacja, Izrael i in.). W innych państwach rozważa się taką regulację *de lege ferenda* (Estonia). Z drugiej strony znajdują się kraje, gdzie nie ma obowiązku informowania właściwych organów, nie jest to nawet uważane za korzystne (więcej napisano o tym przy Holandii czy Niemczech – chodzi o zaufanie i tajemnicę lekarską). Możliwość wglądu lekarzy w opisanym wyżej celu do centralnego rejestru broni nie jest w krajach członkowskich uregulowana, przeciwnie, raczej znany jest przypadek, gdy lekarze zgłaszają wszystkie problematyczne osoby bez względu na to, czy mają, czy nie mają pozwolenia na noszenie broni (Szwecja). Można podsumować, że wymaganie na danym terytorium badania psychologicznego czy psychiatrycznego lub orzeczenia dla wszystkich wnioskodawców o pozwolenie na posiadanie broni lub jego odnowienie (lub jakaś forma testu psychologicznego) jest w ocenianych krajach dużo częstszą praktyką niż możliwość wglądu lekarzy do centralnego rejestru broni.

Źródła

Przy opracowywaniu tego studium korzystano z Odpowiedzi na pytanie numer 3068 zadane za pośrednictwem ECPRD (European Centre for Parliamentary Research and Documentation), ewentualnie korzystano bezpośrednio z przepisów prawnych (ewent. uzasadnień), przytoczonych w tekście lub innych studiów, tam, gdzie w tekście bezpośrednio się do nich odwołano - są to:

Evaluation of the Firearms Directive - grudzień 2014; dostępne [tutaj](#)

Psychological evaluation and gun control - listopad 1996; dostępne [tutaj](#)

PRZYPISY

¹ Z wyłączeniem praw przyznanych osobom z miejscem pobytu w państwach członkowskich zgodnie z art.12 ust. 2, który dotyczy formalności wymaganych do przemieszczania broni wewnątrz UE.

² Dostępne [tutaj](#)

³ Zob. [tutaj](#)

⁴ Najnowszy rozwój w sprawie zob. [tutaj](#)

⁵ § 3 ust. 1 Ustawy o broni brzmi: „Broń i amunicję do celów niniejszej ustawy dzieli się na

a) broń zabroniona, amunicja zabroniona lub zabronione akcesoria do broni – kategoria A (dalej tylko „broń kategorii A”),

b) broń podlegająca pozwoleniu – kategoria B (dalej tylko „broń kategorii B”),

c) broń podlegająca zgłoszeniu – kategoria C (dalej tylko „broń kategorii C”) i

d) pozostała broń – kategoria D (dalej tylko „broń kategorii D”),

e) amunicja do broni kategorii od A do D, która nie jest zabroniona (dalej tylko „amunicja”).”

⁶ Pozwolenie na broń różni się według celu używania broni lub amunicji i według zakresu uprawnień, z podziałem na grupy – A do celów kolekcjonerskich, B do celów sportowych, C do celów łowieckich, D do wykonywania zawodu lub pracy, E do ochrony życia, zdrowia lub mienia i F do prowadzenia badań pirotechnicznych.

⁷ Są one wymienione w załączniku.

⁸ *Uzasadnienie rządowego projektu ustawy, którym zmienia się ustawę nr 119/2002 Sb., o broni palnej i amunicji (ustawa o broni), w brzmieniu późniejszych przepisów, a także inne powiązane ustawy.* Druk sejmowy 677/0, część nr 1/8 N. z. o broni, str. 106.

⁹ *Evaluation of the Firearms Directive* [online]. ISBN 978-92-79—35113-6, p. 56

¹⁰ *Evaluation of the Firearms Directive* [online]. ISBN 978-92-79—35113-6, p. 57

¹¹ Ustawa nr 190/2003 Z. z., o broni palnej i amunicji oraz o zmianie i uzupełnieniu niektórych ustaw

¹² Rozporządzenie Ministerstwa Zdrowia Republiki Słowackiej nr 229/2011 Z. z., o sposobie postępowania przy ocenie zdolności zdrowotnej i zdolności psychicznej do posiadania lub noszenia broni palnej i amunicji oraz o wymogach dotyczących orzeczenia lekarskiego i orzeczenia psychologicznego (dostępne [tutaj](#)).

¹³ Waffengesetz vom 11. Oktober 2002 (BGBl. I S. 3970, 4592; 2003 I S. 1957), das zuletzt durch Artikel 288 der Verordnung vom 31. August 2015 (BGBl. I S. 1474) geändert worden ist.

¹⁴ Nationales-Waffenregister-Gesetz vom 25. Juni 2012 (BGBl. I S. 1366)

¹⁵ § 203 Abs. 1 Strafgesetzbuch

¹⁶ §§ 34, 138, 139 Abs. 3 Strafgesetzbuch

¹⁷ Weapons Act (passed by the Riigikogu on 13 June 2001) – w języku angielskim jest dostępne [tutaj](#)

¹⁸ Uwaga autorów: W RCZ występują oba podziały, podział francuski odpowiada podziałowi zgodnie z dyrektywą, a zatem także zgodnie z § 3 ust. 1 Ustawy o broni w RCz.

¹⁹ §8 ustawy nr 17/1925, Firearms Act, dostępne [tutaj](#)

²⁰ Info [tutaj](#)

²¹ [Tutaj](#)

²² Więcej [tutaj](#)

²³ Dekret królewski dostępny [tutaj](#)

²⁴ Źródło [tutaj](#)

²⁵ Źródło Ustawa o broni, dostępna [tutaj](#)

²⁶ Więcej zob. Pecháček, Š. Uproszczony tryb posiadania broni w Izraelu, Instytut Parlamentarny. 2015